

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ

Ἡ «Ποικίλη Στοά» ἰδίως ἀφείλει γραμμᾶς εἰς μικρὸν ἔπαινον τῆς νέας σπουδαιότητος ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς αὐτῆς συνεργάτου κ. Θ. Ν. Φλογαίτου τῶν Δικαστικῶν Νόμων τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Σχετικῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τὸ δῶρον ἤδη ἔτος τοῦ 1886, ἂν ὑπῆρξε γνῶμον εἰς ἀπείρους ἐκδόσεις γελοιοδιστῶν τομιδιῶν, πλὴν τῆς τυπογραφικῆς κοινήτητος κατὰ γεωμετρικὴν θλίωσιν τῇ ἀληθείᾳ ἀναλογίαν, οὐδεμίαν ἀλλήν ἐχούτων ἀξίωσιν, ἀρ' ἑτέρου ὑπῆρξεν τοῦλάχιστου εὐτυχῆς εἰς τὴν ἐκδοτὴν βιβρυτημάτων ἔργου καὶ θλίωσιν περισπουδάτου συγγραφῆς. Ἡ δημοσίευσίς κατοιτέρῳ βυθιεῖς κρίσεως ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Θ. Φλογαίτου, χάριν τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» ἐπιτίθηδες συγκαχθείσης ὑπὸ ἐγκρίτου μέλους τοῦ ἀνωτάτου παρ' ἡμῖν δικαστηρίου, ἀπεκλήσθη ἡμεῖς πάσης περαιτέρου εὐρίμου μνείας καὶ κρίσεως.

Ἐν Ἑλλάδι, ἐν ἧ χώρᾳ ἡ διανοητικὴ ἐργασία δὲν ἐκτιμᾶται προσηκόντως, εὐάριθμοι εἰσὶν οἱ ἐπιδιδόμενοι εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας καὶ συγγραφὰς ἐξ ἀληθοῦς ἔρωτος πρὸς τὴν ἐπιστήμην. Ἀκόματος ἐργάτης τῆς διανοίας ὁ κ. Θεόδωρος Φλογαίτης, ἐν τοῖς κρατίστοις τῶν παρ' ἡμῖν καταλεγόμενος λογίων καὶ νομομοσῶν, ἀπὸ νεαρωτάτης ἡλικίας, ἤρξαστο δημοσιεύων τὰ πορίσματα τῶν ἰδίων μελετῶν ἐν πραγματείαις, ἐν αἷς διαλάμπει ἡ γλυφυρότης τοῦ ὕφους, ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ἐμβρίθεια τῶν ἐννοιῶν. Μετὰ τὴν πρό τιος ἐκδοσὶν τοῦ Συνταγμ. Δικαίου, περὶ οὗ αἱ κρίσεις ἐξόχων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δημοσιολόγων δὲν ἐγένοντο κοινῶς γνωστὰ ἐκ μετριοφροσύνης τοῦ συγγραφέως, ὁ κ. Φλογαίτης ἐτρέπη τὴν ὁδὸν τῆς πρακτικῆς ἐπιστήμης, διὰ τοῦ εὐστρόφου αὐτοῦ καλάμου καταρτίσας καὶ δημοσιεύσας τοὺς Δικαστικοὺς Νόμους τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς σχετικῆς νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου. Εἶνε γνωστὸν ὅποσοι καθ' ἑκάστην ἐκδίδονται παρ' ἡμῖν νόμοι καταργοῦντες ἢ τροποποιοῦντες τοὺς προϋπάρχοντας. Ὁ κ. Φλογαίτης ἐπισταμένως μελετήσας ἅπαντας τοὺς ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντας νόμους καὶ διατάγματα καὶ μετὰ θαυμαστῆς ἀλληλουχίας καὶ ἀκριβείας ταξινομήσας αὐτοὺς, ἐδημοσίευσεν πληρεστάτην συλλογὴν τῶν Ἑλλ. Κωδικῶν, ἐν ἧ ὁ ποιοῦμενος χρῆσιν αὐτῆς δύναται ἀμέσως νὰ ἀνεύρη τὸν ἰσχύοντα νόμον, ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ πάντα προηγούμενον καταργηθέντα ἢ τροποποιηθέντα, χωρὶς νὰ καταφεύγῃ εἰς τὰς πολυφύλλους σελίδας τῆς δυσαχρήστου καὶ δυσἀποκτήτου Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως, δαπανῶν ἐπὶ ματαίῳ πολῦτιμον χρόνον. Οὕτω κάτωθεν τοῦ κειμένου τῶν νόμων καταχωρίζονται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κ. Φλογαίτου πάντες οἱ τροποποιούντες ἢ συμπληροῦντες τὸ κείμενον δικαστικὸν νόμον καὶ προσεῖται αἱ σχετικαὶ διατάξεις τῶν ἄλλων τῆς πολιτείας νόμων. Π.χ. Ἐν τῷ Α' Τόμῳ τῶν Δικαστικῶν Νόμων περιλαμβάνονται κάτωθι τῶν σχετικῶν ἀρθρῶν περὶ ἀναγκαστικῆς

ἐκτελέσεως αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ νόμου περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ τοῦ νόμου περὶ Ἐθνικῆς Γραπείας, ὑπὸ τὸ ἀρθρον 94 τῆς πολ. Δικονομίας (περὶ πληρεξουσιότητος ἀρχῆς) αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ νόμου περὶ νομικῶν συμβούλων καὶ τοῦ νόμου περὶ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου παρὰ τῇ Ἐφορίᾳ Ἀττικῆς κτλ. Ἐν τῷ Β Τόμῳ (περιλαμβάνοντι τοὺς ποιν. νόμους) αἱ ποινικαὶ διατάξεις τῶν στρατολογικῶν νόμων ὑπὸ τὸ περὶ ἀπειθείας 164 ἀρθρον τοῦ ποιν. νόμου, ὑπὸ τὸ 231 ἀρθρον αὐτοῦ αἱ τῶν περὶ ἰστρῶν καὶ φαρμακοποιῶν νόμων ποινικαὶ διατάξεις, ὑπὸ τὸ 403 ἀρθρον περὶ τῆς δι' ἀπάτης μειώσεως τῶν εἰς τὸ δημόσιον ὀφειλομένων φόρων τὰ σχετικὰ ἀρθρα τοῦ Νόμου περὶ τῶν δημοτικῶν φόρων, τοῦ νόμου περὶ βεβαιώσεως τῶν ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν μελισσῶν φόρων, τοῦ νόμου περὶ φορολογίας τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν, τοῦ νόμου περὶ γραμματοσήμου, τοῦ νόμου περὶ τελωνείων καὶ λοιπῶν νόμων, ὑπὸ τὸ ἀρθρον 533 αἱ σχετικαὶ διατάξεις τῶν Διαταγμάτων περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας, ὑπὸ τὸ 570 ἀρθρον αἱ σχετικαὶ ποινικαὶ διατάξεις τῶν ὑγειονομικῶν νόμων κτλ.

Ἄλλὰ πρὸς τούτοις παρ' ἕκαστον τῶν ἀρθρων τῶν δικαστικῶν νόμων παρατίθενται ἐν παρενθέσει οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἀντιστοίχων ἀρθρων τῶν Γαλλικῶν Νόμων, οἵτινες ὑπῆρξαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ πηγὴ τῶν ἀρθρων τῶν ἡμετέρων δικαστικῶν νόμων, παρὰ δὲ τὰ ἀρθρα τῶν ἐν τῷ Γ Τόμῳ νεωτέρων ἀστικῶν νόμων οὐχὶ μόνον τὰ ἀντίστοιχα Γαλλικὰ ἀρθρα, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀντίστοιχοι διατάξεις τοῦ Ῥωμ. Δικαίου.

Ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ ἡ παραπομπὴ εἰς τὰ σχετικὰ ἀρθρα γίνεται κατὰ τὸν νέον περὶ πτωχεύσεως νόμον, ὅστις ἀντικατέστησε τὸ τρίτον μέρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου.

Ταξινομοῦνται ἐν τῷ Γ Τόμῳ τῶν δικαστικῶν νόμων ἡ πληθὺς τῶν περὶ Χαρτοσήμου νόμων, ὥστε εὐκόλως καὶ διὰ μιᾶς δύναται τις νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἰσχυουσῶν καὶ μὴ ἰσχυουσῶν διατάξεων.

Πολλαχοῦ δὲ ὑπάρχουσι καὶ κάτωθι τοῦ κειμένου τῶν νόμων σύντομοι ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις.

Ἄλλ' ὁ κ. Φλογαίτης καὶ ἕτερον ἐξετέλεσε δυσχερὲς καὶ ἐπίμοχθον ἔργον, περιλαβὼν ὑπὸ τὰ κείμενα τῶν νόμων μετ' ἀπαραμίλλου συντομίας καὶ εὐκρινείας ἐν περιλήψει τὸ αἰτιολογικὸν μέρος τῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἀνωτάτου παρ' ἡμῖν δικαστικοῦ καθιδρύματος μέχρι τοῦδε ἐκδοθειῶν ἀποφάσεων καὶ τὰς σχετικὰς λύσεις τῶν ζητημάτων.

Εἶνε ἀξία τῶνόντι μελέτης ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων, θεωρουμένη ὡς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου, διότι ἡ θεωρία μόνη ἀνευ τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς καθίσταται ἐπιστῆμη ἀτελής. Ἡ νομολογία (juris prudentia παρὰ Ῥωμαίοις ἐπιστῆμη τοῦ δικαίου) κατὰ τὴν νεωτέραν τῆς λέξεως ἀναδοχὴν ἐστὶ

τὸ σύνολον ὁμοιομόρφων δικαστικῶν ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν αὐτῶν ζητημάτων ἐκδιδομένων, ὧν ἡ αὐθεντία διὰ τῆς μακρᾶς καὶ ἀλλεπαλλήλου ἐφαρμογῆς καθιερωμένη, διαφωτίζει καὶ καθοδηγεῖ εἰς τὴν ἔρμηνείαν τῶν ἐφαρμοστέων νόμων καὶ ἀσφαλεστέραν καθίστησι τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων ἐπὶ περιπτώσεων, εἰς ὧν τὰς λεπτομερείας δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ ὁ νομοθέτης. Εἶνε αὕτη οὕτως εἰπεῖν κατὰ τὴν ἔκφρασιν διασήμου νομοδιδασκάλου, ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ νόμου εἰς τὰς ἐννόμους σχέσεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ζωογονοῦσα τὸ ψυχρὸν καὶ ἀφηρημένον γράμμα τῶν κειμένων, τὰς γενικὰς περὶ τοῦ δικαίου ἀρχὰς ἐναργεστέρας ποιοῦσα, καὶ ἐφαρμοσίμους καθιστῶσα τὰς ἄγαν ἀπολύτους θεωρίας εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, ὅπερ εἶνε ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς δικαιοσύνης.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι συγγραφεῖς τινες ἐκ τῶν ἀσχολουμένων ἰδίως εἰς τὴν στοιχειώδη διδασκαλίαν τοῦ δικαίου, παρερμηνεύοντες τὴν ρῆσιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ *non exemplis, sed legibus iudicandum*, ἠμφισβήτησαν τὴν χρησιμότητα τῆς νομολογίας καὶ ἠθέλησαν νὰ ἀποκλείσωσιν αὐτὴν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὅμως ἐπίσης ἀναμφισβήτητον εἶνε, ὅτι ἐν παντὶ χρόνῳ οἰαδήποτε ὑπῆρξεν ἡ κοινωνικὴ κατάστασις τῶν κρατῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ γραπτοῦ δικαίου, αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις εἰς τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῆς δικαστικῆς ἱεραρχίας ἐπιμελῶς συνελέγησαν, ἐτοξιομήθησαν καὶ ἐσχολιάσθησαν, ὡς γονιμωτάτη πηγὴ πρὸς διδασκαλίαν, διασημότετοι δὲ νομοδιδάσκαλοι, ὁ Toullier, ὁ Troplong, ὁ Carrière, ὁ Boncenne κτλ. ἐπικαλοῦνται πολλάκις τὸ κῦρος τῆς νομολογίας πρὸς ὑπόστηριξιν τῶν ἰδίων γνωμῶν. Ἰδίως δὲ ὁ μέγας νομοδιδάσκαλος Merlin τοσοῦτον ἔτρεφε σεβασμὸν πρὸς τὰς δικαστικὰς ἀποφάσεις, ὥστε τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του κατηνάλωσεν εἰς τὰς πολυτόμους συγγραφὰς τοῦ εὐρετηρίου τῆς Νομολογίας καὶ τῶν Νομικῶν ζητημάτων, ἔργον δυσχερέστατον καὶ βαρὺ, ὡς πολλαχοῦ αὐτὸς οὕτως λέγει.

Βεβαίως παρ' ἡμῶν ἡ νομολογία δὲν ἔχει τὸ κῦρος τῆς νομολογίας τῶν ἄλλων κρατῶν· διότι ἐν τῷ ἀρτιουστάτῳ ἡμῶν κράτει, ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου δὲν ἀνήλθεν εἰσέτι εἰς τὴν ἀνήκουσαν αὐτῇ περιωπῆν, ἀλλ' ὅπωςδήποτε ἡ ἐργασία ἀνδρῶν πεφωτισμένων, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἔρμηνείαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ἀσχολουμένων, εἶνε οὐχὶ εὐκαταφρόνητος, παρέχουσα πιστὴν εἰκόνα τῶν λύσεων τῶν μέχρι τοῦδε ἀναφυέντων ζητημάτων καὶ καθοδηγοῦσα τὰ κατώτερα δικαστήρια εἰς τὴν ἀσφαλεστέραν ἔρμηνείαν τῶν νόμων.

Οὕτως ὁ κ. Φλογαίτης διὰ τοῦ ἀνωτέρω πρωτοτύπου καὶ καινοφανοῦς ἐν Ἑλλάδι ἔργου του μεγίστην παρέσχεν ὑπηρεσίαν εἰς ἅπαντας τοὺς περὶ τὸ Δίκαιον ἀσχολουμένους, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς δι-

κηγόρους καὶ δικαστὰς, περιλαβὼν ἐν τρισὶ τόμοις τοὺς τε Ἑλλήν. Κώδικας καὶ ἅπασαν τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, καταστήσας ἄχρηστον πᾶσαν ἄλλην συλλογὴν καὶ τῶν δικαστικῶν νόμων καὶ τῆς νομολογίας.

Ἐκ τῶν διατεθέντων σπουδαίων χειρογράφων τοῦ ἀειμνήστου Διδασκάλου τοῦ Ἔθους ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ, ὁ εὐρυμαθὴς ἀνεψιὸς αὐτοῦ κ. Φ. Οἰκονομίδης μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ παρακολουθῶν τὴν πρόσδον τοῦ ἡμετέρου ἔργου, εἰς ἐπιρρυή σπουδῶν τοῦ πρῶτου τόμου τῆς «ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ ΣΤΟΑΣ», πλὴν ἄλλων ἐπεμψεν ἡμῖν τὰ κάτωθι δημοσιεύμενα. Πρὸς τὸν κ. Οἰκονομίδην καὶ δημοσίᾳ ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν εὐγνωμοσύνας.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ἄδημοσιεύτων ἔτι γνωμολογικῶν τιν' ἀρχαῖστί πεποιημένα
δίστιχα καὶ τετράστιχα.

Ἄπαξ ἀλώπηξ εἰς πάγην ἂν ἐμπέσοι
Ἄλλ' οὐποτ' αὐθις ἐνοσχεθεῖτο ἄλωσεται.

Πολλοὺς μὲν οἶδα πλοῦτον ἐκ τύχης μέγαν
Κεκτημένους, ἄλλ' οὐδὲν ἐκ τύχης σοφόν
Πόνῳ δὲ πολλῶ συντόνοις τε φροντίσι
Βροτοὶ δρέπονται τὴν φρενῶν εὐκαρπίαν.

* Ἄν μακρὸν εἶνος ἐν πίθῳ μείνη χρόνον
* Ἀριστον ἀνθρώποισι γίγνεται πόμα.

Ὡσπερ πεπαίνειν τοὺς φυτῶν καρποὺς χρόνος
Οὕτω τελειοῦν καὶ βροτῶν οἶδε φρένας.

Πολλοὶ νοσεῖν τὸ σῶμα, κ' ἂν ἔχωσιν εὖ,
Δοκοῦσιν· οἱ δ' αὖ καὶ μάλ' ἔρρωσθαι φρένας,
Καίπερ νοσοῦντες καὶ νόου τητῶμενοι.

Κακὸν μὲν ἐστί μὴ τιν' εὐρίσκειν ὅπερ
Ζητεῖ· κάκιον δ' εἰκότως εἶναι δοκεῖ
Τὸ μὴ ἴπολαύειν τοῦ πόνοις εὐρημένου.

Δοκεῖ τὸ Σύμπαν ἡρεμεῖν ἡμῖν, ὅταν
Κινηθ' ὁμοίως κἂν ἴσῳ χρόνῳ κύκλῳ.